

Møteinnkalling

Utval: **Folgefonna nasjonalparkstyre**
Møtestad: Aktiv Fritid, Rullestad
Dato: 28.11.2017
Tidspunkt: 08:30

Eventuelt forfall må meldast snarast på tlf. 40904341. Vararepresentantar møter etter nærare beskjed.

Alle delegerte vedtak ligg ute på: www.miljovedtaksregisteret.no.

For dei som skal sende reiserekning sjå:

Selvbetjeningsportal for mottaker av honorar

<https://dfo.no/Kundesider/Lonnstjenester/Selvbetjening/Selvbetjeningsportal/>

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Arkiv- saksnr
ST 19/17	Godkjenning av innkalling og dagsorden	
ST 20/17	Underskrift av protokoll frå førre møte	
ST 21/17	Framlegg - Folgefonna Nasjonalpark - Kvinnherad - Organisert ferdsel - Ski & sail Rosendal	2017/7682
ST 22/17	Framlegg - Installering og drift av fastmontert kamera ved Bondhusbreen - GeoMonitor og UIB - Folgefonna nasjonalpark	2017/13918
ST 23/17	Status tiltaksmidler - Folgefonna nasjonalparkstyre 2017	2017/3249
ST 24/17	Bestillingsdialog for tiltak i verneområde 2018 - Folgefonna nasjonalparkstyre 2017	2017/3249
ST 25/17	Søknad om midlar til drift av styret - Folgefonna nasjonalparkstyre 2017	2017/3249
ST 26/17	Møteplan 2018 - Folgefonna nasjonalparkstyre 2017	2017/3249
DS 24/17	Delegert vedtak - Folgefonna nasjonalpark - Bruk av helikopter til transport av materialer og verktøy - Bu/stølshus i Lundal	2017/5711
DS 25/17	Delegert vedtak - Motorferdsel med heilkopter i samband med ombygging av stølshus - Vierdal - Folgefonna nasjonalpark	2017/7701
DS 26/17	Delegert vedtak - Folgefonna Nasjonalpark - Kvinnherad - Helikoptertransport til Fonnabu og Breidablikk turisthytter	2017/6953
DS 27/17	Framlegg - Folgefonna Nasjonalpark - Buerdalen - Godkjenning av tiltak fra Buer til Buarbreen	2017/7342
DS 28/17	Delegert vedtak - Kvinnherad - Landingsløyve for helikopter - Bondhusdalen landskapsvernområde - Folgefonna Opp	2017/9148
DS 29/17	Delegert vedtak - Motorferdsel med helikopter i Folgefonna og Buer - forskning - Norges geologiske undersøkelser	2017/7663
DS 30/17	Delegert vedtak - Søknad om motorferdsel for befaring i samband med filminnspilling - Bondhusdalen landskapsvernområde - Folgefonna nasjonalparkstyre	2017/6043
DS 31/17	Framlegg til AU - Søknad om å køyre med bil til Bondhusvatnet - Bondhusdalen landskapsvernområde - Møteplassen Aksen	2017/7004
DS 32/17	Løyve - Folgefonna nasjonalpark - Holmaskjer - Motorferdsel - Helikopterløyve - Odda Ullensvang turlag	2017/6350

ST 19/17 Godkjenning av innkalling og dagsorden

ST 20/17 Underskrift av protokoll frå førre møte

Arkivsaksnr: 2017/7682-0

Sakshandsamar: Astrid Bakke Haavik

Dato: 26.07.2017

Utval	Utvalssak	Møtedato
Folgefonna nasjonalparkstyre	21/17	27.11.2017

Framlegg - Folgefonna Nasjonalpark - Kvinnherad - Organisert ferdsl - Ski & sail Rosendal

Tilråding frå forvaltar

Ski&Sail Rosendal 2018 får løyve til organisert turverksemd for toppturar på ski etter § 3, punkt 5.2 i verneforskrifta for Folgefonna nasjonalpark og § 3, punkt 4.2 i verneforskriftene for Hattebergdalen, Ænesdalen, Bondhusdalen og Buer landskapsvernområde.

Vilkår

- Løyvet gjeld for inntil 130 deltakarar inkludert guidar.
- Løyvet gjeld i perioden 25.-29. april 2018
- Arrangør og vegleiarar må gjere seg kjent med vernereglane og retningslinene i forvaltingsplan for Folgefonna nasjonalpark og landskapsvernområda rundt.
- Deltakarane må gjerast medvitne om at dei oppheld seg i verna område og at det er viktig med sporlaus ferdsl.
- Arrangør må forsikre seg om at alt søppel vert frakta ut av verneområda, og levert på godkjent plass.

Søknaden

I samband med Ski & Sail Rosendal 2018 arrangerer Hardanger åtgauum og ekstremспортveko toppturar til forskjellige destinasjonar rundt Rosendal, der nokre vil vere innafor Folgefonna nasjonalpark. Fokuset på trygg ferdsl er fremste prioritet. Gode opplevingar vert også trygga av gode løysingar med omsyn til logistikk. Me er klare over innslagspunktet for organisert ferdsl på 50 personar. Totalt hyser skipet 120 personar som me fordeler på ulike turmål etter ynskje og dei lokale tilhøva. Den endelege fordelinga vil vera klar under toktet og baserer seg på vér og føre. På guida turar og kurs (topptur, skisegling, kiting, brevandring) nyttar me godkjende tenestetilbydarar (Bre og fjell, Northern Exposure, Folgefonna Breførarlag, Skikite.com).

Naturmangfaldlova og verneforskrift

Søknaden gjeld ferdsel som kan gå inn i Vern av Folgefonna nasjonalpark og dei fire landskapsvernområda rundt er fastsett i forskrifter vedteke 29.4.2005. Føremålet med vernet er å ta vare på eit eigenarta og tilnærma urørt vestlandslandskap. I alle forskriftene er det stadfesta at ålmenta skal ha høve til naturoppleving gjennom tradisjonelt og enkelt friluftsliv utan særleg teknisk tilrettelegging.

Vidare gjeld desse reglane for ferdsel:

§ 3 for Folgefonna nasjonalpark

(...) 5. Ferdsel

5.1 Generelt om ferdsel

All ferdsel og aktivitet skal vere omsynsfull og varsam slik at ein ikkje skadar natur eller kulturminne.

5.2 Organisert ferdsel

Reglane i denne forskrifta er ikkje til hinder for organisert turverksemd til fots så lenge naturmiljøet ikkje blir skadelidande.

Annan organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt løyve av forvaltningsstyresmakta. Utover dette vises det til forvaltningsplanen i § 5.

§ 3 for landskapsvernområda

(..) 4. Ferdsel

4.1 Generelt om ferdsel

All ferdsel skal skje med varsemd og slik at det ikkje skjer skade på naturmiljø eller kulturminne.

4.2 Organisert ferdsel

Reglane i denne forskrifta er ikkje til hinder for organisert turverksemd til fots så lenge naturmiljøet ikkje blir skadelidande.

Annan organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt løyve av forvaltningsstyresmakta. Utover dette vises det til forvaltningsplanen i § 7.

Frå forvaltningsplanen:

«Det som i dag går føre seg av organisert turverksemd i Folgefonnaområdet er etter alt å døme sannsynlegvis ikkje i strid med verneføremålet. Forvaltningsstyresmakta vil likevel følgje med på utviklinga, og vurdere om det kan vere grunnlag for nærmare retningsliner for slik verksemd i samband med rullering av forvaltningsplanen. Det vil på sikt verte laga bevaringsmål for friluftslivet i nasjonalparken.

Organisert turverksemd

Ein aktivitet vert rekna som organisert når han krev ei viss planlegging, koordinering og leiing, har fleire enn 50 deltakarar, vert kunngjort på førehand eller har ei form for gjentaking. Ofte dreiar dette seg om aktivitet i regi av turlag eller reiselivsaktørar.

Det er ikkje forbod mot organisert turverksemd til fots i nasjonalparken, så lenge dette føregår på ein slik måte og av eit slikt omfang at naturmiljøet ikkje vert skadelidande, jf. pkt. 5.2 i verneregane. Anna organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha løyve frå forvaltningsstyresmakta og grunneigarar.»

Vurdering av saka

Føremålet med vern av Folgefonna nasjonalpark er å ta vare på eit stort område med urørt natur med eit variert landskap med store naturverdiar. Samtidig er det ein del av føremålet at alle menneske skal ha høve til å oppleve naturen her gjennom tradisjonelt og enkelt friluftsliv utan særleg teknisk tilrettelegging.

Både i nasjonalparken og i landskapsvernområda er organisert turverksemd til fots tillate. Det er opna for å kunne søke om løyve til å arrangere annan organisert ferdsel

og andre ferdselsformer som kan skade naturmiljøet. Forvaltingsplanen har ein nærare definisjon av kva som reknast som organisert ferdsel.

Slik forvaltar ser det er toppturar med ski heilt i grenseland for kva som trengs å søkast om. Sidan toppturar med ski ofte går utanfor etablerte stiar og på barmark om det er lite snø vel vi å handsame søknaden, sidan dette er ferdsel som kan skade naturmiljøet. Det er viktig at slitasjen på terrenget vert så lite som mogleg og at ein i størst mogleg grad følgjer etablerte stiar.

Ved vurdering av søknaden har forvaltaren lagt til grunn at det er tilstrekkeleg kunnskap om verknadene i høve verneføremålet og naturmiljøet i området, jf. naturmangfaldlova § 8. I følgje Naturbase og Artskart er det for det aktuelle området ikkje registrert særskilte artar eller naturtypar som kan ta skade av ferdsla denne tida av året (databasane er sist sjekka 04.09.2017). Hekkande fuglar kan verte forstyrra av ferdselen. Vi veit ikkje om sårbare artar som har hekking nær toppturlokalitetane i dag. Om vi skulle få informasjon seinare vil vi informere nærare om kva område som skjer mast for aktivitet.

Jf. § 10 i naturmangfaldlova skal det vurderast samla belastning som naturmiljøet er eller vert utsett for. Forvaltaren har vurdert samla belastninga i området og vurderer den som avgrensa. Naturmangfaldlova §§ 9, 11 og 12 er vurderte men ikkje funne relevante i denne saka.

Nasjonalparkstyret oppfordrar alle tiltak som går føre seg på fast basis over fleire år om å søkje om fleirårige løyve. Fleirårige løyve skal følgje styreperioden. Det er difor høve til å søkje for ein 4 års periode.

Arkivsaksnr: 2017/13918-0

Sakshandsamar: Astrid Bakke Haavik

Dato: 16.11.2017

Utval	Utvalssak	Møtedato
Folgefonna nasjonalparkstyre	22/17	27.11.2017

Framlegg - Installering og drift av fastmontert kamera ved Bondhusbreen - GeoMonitor og UIB - Folgefonna nasjonalpark

Framlegg

Med heimel i *Forskrift om vern av Folgefonna nasjonalpark* og naturmangfaldlova § 48, gir Folgefonna nasjonalparkstyre løyve til montering og drift av kamerarigg på Fynderdalsnuten i fem år, 2018 – 2022. Vilkår for løyvet:

- Tillating gjeld i første rekke frå d.d. til 31.12.2022
- Om prosjektet vert avslutta skal alt utstyr på installasjonen fraktast ut av området så snart som råd
- Tiltakshavar står ansvarleg for opprydding av installasjonen ved øydelegging, opphøyr av drift mv.

For helikopterløyvet gjeld følgjande vilkår:

- Løyvet gjeld i tidsrommet 28.november 2017 – 1. mai 2018
- Løyvet gjeld for GeoMonitor AS, ved Eivind Susort
- Løyvet gjeld for flyging og landing i Folgefonna nasjonalpark
- Tal turar: 1, trasé: Bondhus - Fynderdalsnuten
- Løyvet gjeld transport av utstyr til installasjon
- Før køyreturen skal Statens Naturoppsyn ved Olaf Bratland varslast, anten på e-post olaf.bratland@miljodir.no eller på telefon **970 23 013**
- Det skal førast køyrebok som viser dato, køyrerute og føremål med turane. Kvar enkelt tur skal førast i køyreboka før turen begynner
- Køyreboka skal følgje med under transporten
- Køyrebok skal sendast til Folgefonna nasjonalparkstyre **innan 31.desember 2018** Merk med referanse: 2017/13918. Send gjerne på e-post til: fmhpostmottak@fylkesmannen.no

Nasjonalparkstyret gjer merksam på at reglane innanfor verneområdet ikkje set til side reglane i motorferdslelova eller anna lovverk. Kontakt Kvinnherad kommune om dette.

Om søknaden

GeoMonitor AS ved Eivind Susort søkte ved brev 14. november 2017 om å etablere og drifte eit fastmontert kamera for å overvake Bondhusbreen.

Prosjektet er eit samarbeid mellom Universitetet i Bergen og GeoMonitor AS. Føremålet med prosjektet er å ta bilete av brearmen Bondhusbreen for dokumentasjon og for formidling. Bileta vil bli brukt til forskning og undervising ved Universitetet i Bergen og til formidling ved Folgefonnsenteret.

Det søkast om løyve til å sette opp ein kamerarigg ved Bondhusbreen. Rikken vil bestå i eit fjellfundament som borast fast i fjellet, eit kamera og eit solcellepanel for energitilgong. Bileta vert overført i sanntid for visning i ein webportal. Kamerarigg vil plasserast på ein måte som er lite synleg for folk som går i området. Tiltaket vert også merka med kontaktperson i GeoMonitor for eventuelle spørsmål eller andre førespurnader.

Det blir også søkt om å fly ein helikoptertur med utstyr om det skulle vise seg at det trengst for å gjennomføre tiltaket. Flytidspunkt: Trasé: Bondhus – Fyndersdalsnuten.

Vedlegg 1:
Eksempel bilder av installasjon

Figur 1: Eksempel på GeoMonitor kamerarigg

Figur 2: Eksempel på GeoMonitor kamerarigg

Figur 3: Fjellfundament for kamerarigg

Tilhøve til gjeldande planar og lovverk:

Saka vert vurdert etter:

- Forskrift om vern av Folgefonna nasjonalpark
- Naturmangfaldlova
- Forvaltningsplan for Folgefonna nasjonalpark

I følge Forskrift om vern av Folgefonna nasjonalpark

Føremålet med å verne Folgefonna nasjonalpark:

- *«ta vare på eit stort og tilnærma urørt naturområde, som sikrar heilskapen og variasjonen i naturen frå låglandet til høgareliggjande område med fjell og bre*
- *ta vare på verdfull vassdragsnatur*
- *sikre det biologiske mangfaldet med økosystem, artar og bestandar*
- *sikre viktige geologiske førekomstar*
- *sikre verdfulle kulturminne*

Ålmenta skal ha høve til naturoppleving gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv utan særleg teknisk tilrettelegging.»

Området er verna mot alle fysiske inngrep og varige installasjonar, jf § 3 i verneforskrifta.

Etter naturmangfaldlova § 7 skal prinsippa i §§ 8-12 leggjast til grunn ved utøving av offentleg mynde, og det skal koma fram av vedtaket korleis prinsippa er vurdert og vektlagt i saka.

Naturmangfaldlova § 8-12:

Jamfør naturmangfaldlova §§ 8-12 skal eit tilstrekkeleg kunnskapsgrunnlag leggjast til grunn for vurdering av saka. Ein må sjå på kva verknader motorferdsla har i høve verneformålet og naturmiljøet i området. Saka må vurderast opp mot samla belastning totalt, samt at ein må vurdere om val av driftsmetode, teknikk og lokalisering er den best eigna og mest skånsam for naturmiljøet.

Om det ikkje er direkte heimel i verneforskrifta til å gjennomføre eit tiltak må tiltaket heimlast etter § 48 i naturmangfaldlova. Etter § 48 i naturmangfaldlova kan forvaltingsstyresmakta gjere unntak frå vernereglane ved nokre høve og berre om det ikkje kjem i strid med føremålet med vernet og ikkje kan påverke verneverdiane nemneverdig.

Vurdering av saka:

Det er ikkje opna for å kunne setje opp varige installasjonar til forskning i verneforskrifta og tiltaket må difor vurderast etter § 48 i naturmangfaldlova.

Ved vurdering av søknaden har forvaltaren lagt til grunn at det er tilstrekkeleg kunnskap om verknadene ved å setje opp ein varig installasjon og bruk av helikopter i høve verneføremålet og naturmiljøet i området, jf. naturmangfaldlova § 8. I følgje Naturbase og Artskart er det for det aktuelle området ikkje registrert artar eller naturtypar som kan ta skade av installasjonane (databasane er sist sjekka 17.11.2017). Forvaltaren meiner difor at kunnskapsgrunnlaget er godt, og § 9 om føre-var prinsippet vil difor ikkje bli tillagt vekt i saka.

Ein skal vurdere alle tiltak opp mot samla belastning i området jf. § 10. Forvaltaren meiner tiltaket med dei vilkår som er sett i løyvet, ikkje vil føre til at den samla belastninga blir for stor i området. Dette er ein liten kamerarigg som lett kan fjernast frå området med minimale spor etter seg om det skulle bli naudsynt.

Tiltakshavar står ansvarleg for å dekke kostnader ved miljøfordinging jamfør § 11 i naturmangfaldlova. Dette gjeld forsøpling frå installasjonen og kostnader ved å rydde opp når prosjektperioden er over. Når det gjeld val av driftsmetode, teknikk og lokalisering av ein installasjon er det viktig å vurdere den metoden som er mest skånsam for naturmiljøet og tek vare på verneverdiane (nml § 12). Føremålet med prosjektet er å overvake ein brearm med sanntids biletoverføring. Bondhusbreen er ein kjent brearm der det er biletmateriale frå langt tilbake om korleis breen har bevegde seg. I tillegg er det ein av dei mest besøkte brearmene på Folgefonna og såleis eit område som mange har eit forhold til. Sidan tiltaket er lite, kan reverserast og ikkje vil ha nemneverdig innverknad på verneverdiane ser vi det ikkje som naudsynt at tiltakshavar greier meir ut om alternative plasseringar.

Konklusjon

Forvaltar meiner at tiltaket ikkje vil påverke verneverdiane i vesentleg grad eller strider i mot føremålet med vernet og at det difor kan opnast for å gje eit løyve. Sidan tiltaket kan auke vår kunnskap om prosessane som styrer isbreen og formidle dette til eit vidt publikum meiner vi at det er eit tiltak som kan vere med å fremje verneverdiane. Det er søkt om å setje opp ein kamerarigg utan nokon tidshorisont. For å gjere handhevinga av løyvet enklare tilrår vi å gje løyvet ein avgrensa tidshorisont på fem år, med føresetnad om at det vil bli gitt løyve om prosjektet blir vidareført etter 2022 og det framleis viser seg at det ikkje har negativ påverknad på verneverdiane. Forvaltaren tilrår difor at det vert gjeve løyve til tiltaket med visse vilkår. Det er også tilrådd å gje løyve til ein helikoptertur for å frakte naudsynt utstyr til installasjonen.

Verneområde	Skildring	Søkt om	Førebels tildeling, 29.05.2017	Brukt (eks. mva) pr. 17.11.2017	Info
TILTAK DET VAR SØKT OM MIDLAR TIL I 2017					
Folgefonna NP	Forprosjektering innfallsport Etne				
	<i>I tråd med besøksstrategi (under arbeid) vil Folgefonna nasjonalparkstyre vere med å tilrettelegge for ein innfallsport/utsiktspunkt for Folgefonna i Etne. Forprosjektering vil gå ut på å planlegge kor eit slikt informasjonspunkt skal ligge og planlegge utforming og gjennomføring av tiltaket</i>	50 000	50 000	20 000	Brukast på landskapsarkitekt på Langfoss
Buer LVO	Benker og bord ved innfallsport Buer				
	<i>Innfallsport Buer opplever stor auke i tal besøkande og det er ønskjeleg å tilrettelegge med bord og benkar for dei besøkande nede i sjølve Buer. I tråd med besøksstrategi (under arbeid)</i>	70 000			Fekk pengane i fjor
Bondhusdalen LVO	Reparere bru ved Sandarvollen				
	<i>Brua på Sandarvollen treng rekkverk etter ein flaum</i>	10 000	10 000		Fått søknad frå Bondhus grunneigarlag på 10000, ventar på faktura
Folgefonna NP	Hengebru over Skrelet				
	<i>Innfallsport Ullensvang, Buførevegen har behov for eit infrastrukturtiltak ved ei bru for å kunne gje gåande eit godt alternativ for å kome inn på stien frå Reisetet. Tiltaksmidlane vil dekke brukar og fundamentering.</i>	15 000	15 000	15 000	Gjennomført på SNO sitt budsjett
Buer LVO	Utbetring av sti til Buerbreen				
	<i>Stien til Buerbreen er mykje brukt (over 20 000 besøkande kvart år). Nokre parti av stien er vanskeleg å forsere og andre parti er sterkt</i>	100 000			Ikke gjennomført, ventar på godkjenning frå grunneigar

Verneområde	Skildring	Søkt om	Førebels tildeling, 29.05.2017	Brukt (eks. mva) pr. 17.11.2017	Info
	<i>prega av slitasje og treng tilrettelegging for å vere trygge.</i>				
Hattebergsdalen LVO	<i>Reparere bru ved Fossberg</i>	50 000			Grunneigar har fått 120 000 frå naturskadefondet og treng ikkje meir midlar i år
Alle verneområda	Kartlegging av kulturminne	100 000	50 000		Ikkje gjennomført
Alle verneområda	Kartlegge stislitasje	50 000			
Alle verneområda	Besøksundersøking	50 000			Lova desse pengane til 2018 av MDIR
Alle verneområda	Løveskilt	20 000	20 000	20 000	Gjennomført på SNO sitt budsjett
TILTAK SOM HAR KOMME SEINARE					
	Ringverknadsanalyse av opplevingsbasert turisme på Folgefonnhalvøya	50 000	50 000	50 000	Gjennomført
	Plastring i Hattebergselva	?		30 108	Gjennomført. Spleiselag mellom kommunen, Kvinnherad energi og nasjonalparkstyret.
	Gardshammarvegen - ras	118 000		118 000	Gjennomført. Hastetiltak.
	Granhogst Hatteberg	100 000		100 000	Frå fondet til besøkssenteret, restmidlar som må brukast opp. Ivar Blokkum har kome med tilbod og startar arbeid i februar.
TILDELINGAR					
Frå Miljødirektoratet					
	Tildelt til SNO		39 000		

Verneområde	Skildring	Søkt om	Førebels tildeling, 29.05.2017	Brukt (eks. mva) pr. 17.11.2017	Info
	Tiltak i verneområde – pott	200 000			
	Besøksstrategi	50 000			Brukt på ringverknadsanalyse
På fond					
	Besøkscenter - Hogst Hatteberg	100 000			Må brukast opp eller sendast til MDIR
SUM		389 000	145 000	353 108	
REST		389 000	244 000	35 892	

Arkivsaksnr: 2017/3249-0

Sakshandsamar: Astrid Bakke Haavik

Dato: 08.11.2017

Utval	Utvalssak	Møtedato
Folgefonna nasjonalparkstyre	24/17	27.11.2017

Bestillingsmøte for tiltak i verneområda 2018 - Folgefonna nasjonalparkstyre 2017

Saka vert lagt fram utan tilråding frå forvaltaren til drøfting i møtet.

Bakgrunn for saka

Bestillingsmøte er ein formalisert prosess mellom forvaltingsstyresmakta og Statens naturoppsyn (SNO) lokalt. Prosessen har som føremål å sikre god dialog og føreseieleg prioritering av oppsynsinnsats og gjennomføring av dei tiltak i felt som SNO kan utføre. Vi vil prioritere innsatsen frå lokalt SNO for feltsesongen 2018. Til dømes treng vi SNO sin hjelp til å setje opp og drifte brukarundersøkinga som skal gjennomførast i 2018.

Elektronisk søknadssenter (ESS) skal nyttast for innmelding av trong for midlar til tiltak i verneområda. Frist for innmelding av tiltak er 10. januar 2018.

Tiltak som vert prioriterte framover må vere forankra i forvaltingsplan og besøksstrategi.

Forslag til tiltak 2018

Ferdselsteljarar

Bestilling frå SNO/MDIR

Buer – Buerbreen og Reinanuten

Grunngjeving: Trolltungaeffekten. Dobla parkeringskapasitet i 2017. Er Reinanuten den nye Trolltunga? Det kan vere vesentleg behov for tilrettelegging og avbøtande tiltak som følgje av det auka besøket. Vi må sjå kor mange som går dei to stiane og så kan vi lage eit forholdstal og bruke til å estimere kor mange som går i området basert på passeringar i parkeringsbommen i åra framover. Det største presspunktet i verneområda våre og forventa stor auke i besøkande.

Rosendal – Malmangernuten og Melderskin

På desse toppane har vi tal frå turbøker tilbake til 1979. Tala viser ein sterk auke i dei seinare åra og turlaget som vedlikeheld stiane føler no tal registreringar ikkje speglar det reelle talet på turgåarar lenger, så det ofte er kø om å skrive seg i boka og mange let vere. Det er aukande slitasje på stiane til desse toppane. Stiane går i bratt terreng og er sårbare for slitasje. Begge stiane har vore oppgradert på vanskelege parti med sherpatrappar, men det er viktig å få eit godt tal på besøkande, for besøksstrategi og framtidig planlegging og tilrettelegging.

Satsingsområde – restaurering av våtmarker

Er det nokre aktuelle våtmarker i våre verneområde?

Fjerne framande treslag/framande artar

Forvaltingsplanen har som mål å fjerne framande treslag inne i verneområda. Det finst ingen plan for det til no, eller oversikt over kva som må fjernast. Aktuelt tiltak er å lage ein kartlegging av framande tre og korleis dei kan hoggast med eit kostnadsoverslag. Vidare arbeid blir å sikre avtaler med grunneigarane, skaffe skjøtselsmidlar og finne ut kven som skal gjennomføre tiltak.

Fra: Kristin Sundal[kristin.sundal@miljodir.no]

Dato: 9. nov 2017 13:34:00

Til: Østereng, Geir; Kollstrøm, Rolf; Vistnes, Ingunn Ims; Salmila, Karoline; Blixgård, Asgeir; Birkeland, Ingve; Skjemstad, Oddrun; Benonisen, Rune; Barmoen, Magnus; Baardvik, Bjørn Morten; Etnestad, Hanne; Skansen, Ronny; Lamo, Torhild; Wika, Jannike Elise; Ingvaldsen, Inge Sollund; Rofstad, Gunnar; Grønmyr, Brit; Bach, Steinar; Tødås Tore; Haug, Astrid Alice; Berger, Marit Sophie; Thyrum, Kirsten; Børve, Lars; Bjurstedt, Carl Severin; Sørli, Kristine; Øyjordet, Ingvild; Grevrusten, Stein Magne; Sørensen, Raymond; Dalen, Bjørn; Sveen, Kari; Snøtun, Magnus; Ullring, Ulf; Liebe, Morten; Moen, Hege Sæther; Nystad, Ingvild Hansen; Nedrelo, Eldrid; Knagenhjelm, Maria Collett; Røyrvik, Alf Erik; Nornes, Anbjørg; Haavik, Astrid Bakke; Gulbrandsen, Jenny Marie; Sødergren, Guro; Odden, Alf; Haug, Jørn Trygve; Solstrand, Maria-Victoria; Buttingsrud, Trond Erik; Jaren, Hege; Peter C A Köller; fntemj@fylkesmannen.no; Olsen, Monika; Nystuen, Hilde; Ødegaard, Ragnar; Strandli, Bjørn

Tittel: Bestillingsbrev for 2018

Vår ref.: 2017/12250

Vedlagt følger brev fra Miljødirektoratet. Brevet sendes elektronisk uten underskrift og skal betraktes som et originalt dokument. Papirdokument vil ikke bli ettersendt.

Vi ber om at offisielle svar og henvendelser til Miljødirektoratet gjøres til post@miljodir.no

Vennlig hilsen

Kristin Sundal

konsulent, naturavdelingen

Miljødirektoratet

Telefon: 03400 / 73 58 05 00

Mobil: 913 62 087

E-post: kristin.sundal@miljodir.no

www.miljodirektoratet.no - www.miljostatus.no

Innspill om ønsket SNO ressurs. (Sett inn nye linjer for hvert bestilte oppdrag)

	År:							
	Bestiller:							
Verneområder	Prioritet (kategori 1, 2, 3)	Verneområde/innsatsområde/ okalitet	Forankring og beskrivelse av oppdraget	Anslått tidsbruk i dagsverk	Metodebeskrivelse evnt henvisning	Rapportering (rapportformat, lagringssted for rapp., egenskapsdata ol.). Stand. rap.verktøy som Verneomrdlogg, Artsobs, Natstat, anmeldelsesbase og Rovbase skal benyttes.	Rapporteringsfrist	Ansvarlig i SNO-L
Tilsyn/kontroll Tiltak (skjøtsel/tilrettelegging) Kartlegging/registrering/overvåking (inkludert bevaringsmål) Naturveiledning/informasjon								

D. Strategi for bruk av tiltaksmidler

Det overordna målet for forvaltning av verneområder er at verneformålet og verneverdiene i det enkelte verneområde skal ivaretas. I forslaget til statsbudsjett for 2015 (Prop.1S (2014-2015)) sies det slik:

«Dei verna områda representerer store ressursar og høve til opplevingar, samtidig som dei sikrar naturverdiar og områda sin funksjon som leveområde for planter og dyr. God forvaltning i desse områda som byggjer opp under verneformålet slik at verneverdiane ikkje blir reduserte eller øydelagde som følge av inngrep eller bruk som ikkje er berekraftig er ein føresetnad, både for å ta vare på dei økosystema som er sikra for framtidige opplevingar og for verdiskaping i utmarkskommunane no og i framtida».

Gjennomføring av konkrete, praktiske tiltak i verneområdene er en del av forvaltningen av verneområdene og skal sammen med praktisering av verneforskriften og annet arbeid bidra til å oppnå disse målsettingene. Postbeskrivelsen for post 1420.31 Tiltak i verneområde gir de ytre, formelle rammene for hvordan tiltaksmidlene skal disponeres.

Det overordnede målet er at tiltaksmidlene skal brukes slik at naturtilstanden i verneområdene bedres.

Målet for tiltaksarbeidet i verneområdene er at andel truede verneområder skal reduseres til 20 % innen 2020.

Rapportering av gjennomførte tiltak, rapportering av bruk av midler og dokumentasjon av resultater blir sentralt for å vurdere om målet nås.

De sentrale utfordringene for arbeidet med tiltak i verneområder kan kort oppsummeres slik:

- Andelen truede verneområder går ikke ned, på tross av styrket innsats. Et økt antall verneområder, men en stabil andel truede områder innebærer at antall truede områder har økt.
- Mange helt nødvendige restaurerings- og skjøtselstiltak er svært kostbare, særlig gjelder dette restaurering av våtmark og uttak av fremmede treslag som sprer seg aggressivt inn i og innen verneområder.
- Skjøtselstiltak i verneområder krever oppfølging over mange år. Allerede igangsatte prosjekter binder en stadig større del av tildelte midler, og begrenser

handlingsrommet. Å oppgi allerede igangsatt skjøtsel innebærer som hovedregel at investeringen går tapt.

- Vedlikehold av tilretteleggings- og informasjonstiltak (besøksforvaltningstiltak) binder tilsvarende som for skjøtselstak en stadig større del av tildelte midler.
- Et økt antall nye aktører er blitt forvaltningsmyndighet for verneområder og dermed også ansvarlig for bestilling og oppfølging av tiltak. Dette innebærer et stort opplærings- og informasjonsbehov. I tillegg vil det være en balansegang mellom de nasjonale faglige føringer for bruk av tiltaksmidlene og et ønsket lokalpolitisk rom for prioritering.
- Stor variasjon er et kjennetegn ved norsk natur, og et «typisk fylke» strekker seg fra hav til høyfjell. Å gi anbefalinger om valg av metodikk ved skjøtsel krever kunnskap om og kompetanse på svært mange ulike naturtyper. Det er stort behov for videre forskning og kunnskap- og kompetanseutvikling. Dette vil gi grunnlag for klarere anbefalinger/forutsetninger om metodikk fra Miljødirektoratet til forvaltningsmyndighet generelt og i konkrete saker.
- Fortsatt landbruksdrift og spesielt tilgang på beitedyr er viktig for skjøtsel av kulturbetingede naturtyper i verneområder. Avstand mellom verneområde og gårdsbruk med beitedyr er en kritisk faktor for å gjennomføre skjøtsel i mange verneområder
- Overvåking av tilstand og overvåking av effekten av gjennomførte tiltak må skaleres opp.

Prioriteringer ved bruk av tiltaksmidler

Nedenfor gis en oversikt over hvilke prioriteringer som vil bli fulgt ved fordelingen av tiltaksmidlene til skjøtsel og besøksforvaltning. I tillegg er det noen andre faktorer som også vil ligge til grunn for prioriteringene.

For å sikre at tiltak i verneområder gir størst mulig miljøgevinst og skjer på en mest mulig kostnadseffektiv måte, er det avgjørende at en har en god forvaltningsplan som basis jf. også postbeskrivelsen for post 1420.31. For nasjonalpark- og verneområdestyrene som er i gang med en forvaltningsplanprosess, skal en flerårig tiltaksplan ligge til grunn for prioriteringene.

Tiltak med formål om å redusere trusler skal være rettet mot den/de viktigste truslene i det aktuelle området..

For skjøtelsprosjekter gjøres følgende prioriteringer:

- Prioritet 1: Pågående skjøtelsprosjekter. Ramsarområder har høyeste prioritet.
- Prioritet 2: Tiltak i områder som er akutt truet og med behov for skjøtsel. Ramsarområder har høyeste prioritet.
- Prioritet 3: Tiltak i områder med identifiserte trusselfaktorer, men der det ikke er behov for akutte tiltak

For områder under prioritet 2 over er det ikke aktuelt å prioritere midler til besøksforvaltningstiltak før det er iverksatt tiltak mot trusselen/truslene og situasjonen er under kontroll. Et unntak fra dette er dersom forstyrrelse er trusselen og dersom problemet kan løses ved besøksforvaltningstiltak.

For besøksforvaltningstiltak gjøres følgende prioriteringer:

- Prioritet 1: Ferdigstilling av påbegynte tiltak som fremmer eller er nødvendige for å ivareta verneformålet.
- Prioritet 2: Tiltak i verneområder som har utarbeidet besøksstrategi som en del av forvaltningsplanen. I perioden 2014 – 2017 vil det bli prioritert midler til de fire nasjonalparkene (Hallingskarvet, Rondane, Jotunheimen og Varangerhalvøya) som er utvalgt som piloter for å utvikle besøksstrategier. Det vil være et årlig økende finansieringsbehov i pilotperioden.
- Prioritet 3: Tiltak i områder der det er akutt behov for å ivareta verneverdiene. Følgende prioritering skal legges til grunn i slike områder (i prioritert rekkefølge):
  - 1) Tiltak som ivaretar verneverdiene
  - 2) Formidling av verneverdier
  - 3) Tiltak for å fremme friluftslivet
- Prioritet 4: Etablering av første gangs informasjonstavler i områder hvor det er behov

Fylkesmennene tildeles et samlet beløp til vedlikehold av informasjonsmateriell, skilting m.v. For kommuner og nasjonalpark-/ verneområdestyrer meldes behov for vedlikehold inn gjennom bestillingsdialogen i tråd med tidligere praksis.

I tillegg til overstående prinsipper for fordeling av tiltaksmidler, skal følgende tillegges vekt ved prioritering mellom likeartede tiltak:

- ◆ Kostnadseffektivitet, ut fra et mål om mest mulig forbedring av tilstand pr. krone
- ◆ Samfinansiering med andre aktører
- ◆ Prosjekter som involverer/drives med dugnadsinnsats av grunneiere, frivillige lag og foreninger.

Andre forhold

Erfaringer med tiltak i verneområder over de siste årene har gitt erfaringer med rekke problemstillinger. Flere slike problemstillinger og retningslinjer for fordeling av midler omtales under.

Kartlegging

Tiltaksposten skal i utgangspunktet ikke benyttes til generelle kartlegginger. Kartlegging som er nødvendig for å planlegge tiltak kan finansieres over denne posten.

Planavklaring og forprosjektering

For større tiltak som krever planavklaring skal dette foreligge så langt som råd før tiltaket innmeldes, slik at det ikke gis midler til et tiltak som i realiteten ikke kan igangsettes samme budsjetår. Midler til forprosjektering kan tildeles. Tillatelse fra grunneier skal foreligge før tiltaket blir vurdert.

Installasjoner i verneområder

Større besøksanlegg og installasjoner i verneområder må være del av en besøksstrategi for kunne bli prioritert. Fugletårn er et tiltak som går igjen i bestillingsdialogen, og ofte er det her snakk om svært dyre anlegg. Eventuelle nye installasjoner av denne typen kan finansieres over tiltaksposten, men det vil være krav om betydelig samfinansiering for å kunne prioritere tiltaket. Videre må eierforhold og vedlikeholdsansvar avklares på forhånd.

Tiltak utenfor verneområder

For å kunne ivareta verneverdiene innenfor enkelte verneområder, er en ofte avhengig av at naturtilstanden utenfor verneområdet er god. I noen tilfeller vil det derfor være nødvendig å gjennomføre tiltak både innenfor og utenfor verneområdene for å ivareta verneverdiene innenfor verneområdet. Dette betinger samarbeid og avtale med grunneiere utenfor verneområdet.

Bruk av plantevernmidler i skjøtsel av verneområder

Skal man få bukt med fremmede arter eller gjengroingsarter i verneområdene, må metodikk som gir et realistisk tidsperspektiv for bekjempelse vurderes, og det må legges vekt på effekten og kostnader av de ulike metodene. Store kostnader til gjentatt manuell rydding kan vanskelig forsvares i en større sammenheng dersom avgrenset og forsvarlig bruk av plantevernmidler kan fjerne trusler fra et verneområde. Kjemikaliebruken må vurderes i forhold til hvor sterkt arten truer verneverdiene på kort og på lengre sikt. Behovet for tiltak og aktuelle metoder må vurderes konkret i det enkelte tilfelle, og det er forvaltningsmyndigheten for det enkelte verneområde som skal foreta disse vurderingene.

Typeområder

For å ivareta naturtyper som er avhengig av skjøtsel og med vekt på regional variasjon, foreslås det å utrede en ordning med nasjonale typeområder. Det må først gjennomføres en analyse for å identifisere hvilke områder som skal velges ut. Skjøtselen i typeområdene skal være mer intensiv og dekke større areal enn i andre verneområder. Ved behov for forsknings- og utviklingsarbeid i forbindelse med skjøtelsesmetoder, overvåking med mer skal dette legges til disse områdene. Kunnskap fra typeområdene skal brukes i andre liknende verneområder. Ved begrenset ressurstilgang, skal typeområdene prioriteres høyt. Kriterier som legges til grunn for utvelgelse;

- Området har forvaltningsplan eller skjøtelsesplan
- Området skal ha bevaringsmål, være basiskartlagt og følge et etablert overvåkningssystem

Området skal være repræsentativt for den aktuelle

Nasjonalparkstyrever og verneområdestyrever

Trondheim,

Deres ref.:
[Deres ref.]

Saksbehandler:
Line-Kristin Larsen

Rammer og opplegg for verneområdestyrever - Innmelding av behov for tiltaksmidler og bestilling av tjenester av SNO - 2018

Elektronisk søknadscenter (ESS) skal benyttes for innmelding av behov for midler til tiltak i verneområder. Frist er 10. januar 2018.

1. Post 1420.31 – Midler til tiltak i verneområder

Innmelding av tiltak

- Ved innmelding om tiltaksmidler for nasjonalpark- og verneområdestyrever skal styret være avsender med eget unikt navn.
- Budsjettposten 1420.31 er en statlig investeringspost og ikke en tilskuddspost. Innmeldingen skal utelukkende være for midler til tiltak i regi av styret som forvaltningsmyndighet, og ikke en liste over tiltak som kommuner, private aktører eller andre ønsker å utføre.
- Innmeldingen skal være forvaltningens liste over prioriterte tiltak som planlegges gjennomført i 2018, ikke en flerårig tiltaksliste inkludert tiltak som ikke skal gjennomføres i 2018.

For Hardangervidda nasjonalpark og tilhørende verneområder hvor det ikke er forvaltningsstyre ennå, skal fylkesmannen som forvaltningsmyndighet ivareta innmeldingen for 2018.

I tillegg til hovedtildelingen basert på innmelding i ESS fordeles det midler via 3 supplerende tildelinger gjennom året for å dekke uforutsette utgifter som oppstår utenom den årlige søknaden om midler. Det kan søkes på både post 1420.31 og post 1420.21. Søknad om midler via supplerende tildelinger sendes som e-post til line-kristin.larsen@miljodir.no.

Om fordeling av midler til det enkelte verneområdet

Forvaltningsmyndigheten melder inn behov til Miljødirektoratet, som tildeler midlene ut fra postformål og budsjettamme. Forvaltningsmyndigheten skal selv disponere bruken av de tildelte

midlene, og bestemmer hvem som skal gjennomføre tiltakene. Midlene skal brukes i samsvar med nasjonale føringer.

Prioritering av tiltak

Det overordnede målet for tiltaksmidlene er at de skal brukes slik at naturtilstanden i verneområdene bedres. Ved bruk av midlene følges derfor bestemte prioriteringer, se vedlegg 2; Strategi for bruk av tiltaksmidler.

Om lag 27 % av verneområdene i Norge er truet, basert på opplysninger i Naturbase, som fortløpende oppdateres av forvaltningsmyndigheten for verneområdene. Miljødirektoratet har et mål om at maksimalt 20 % av norske verneområdene er truet innen 2020. For å kunne nå dette målet, er det viktig at tiltak som bedrer tilstanden til verneverdiene prioriteres høyt. For nasjonalparker er slitasje og forstyrrelse av dyrelivet blant de største truslene, mens det for landskapsvernområder er manglende skjøtsel som er en av de viktigste trusselfaktorene.

Alle innmeldte tiltak skal være i tråd med godkjent forvaltnings- /skjøtselsplan, samt andre relevante styringsdokumenter.

Fremmede arter

For bekjempelse av mink, rynkerose og stillehavsøsters er det utarbeidet handlingsplaner (DN-rapport 5-2011, DN-rapport 2013-1 og Rapport M-588, 2016). Prioriteringer gitt i handlingsplanene skal følges ved innmelding av behov for midler til slike tiltak, og metodene som er gjengitt i planene skal benyttes.

Fellingsinstruksen gjelder ikke for tjenesteytere som ikke er kontraktert gjennom SNO, dvs at deres virksomhet må følge den ordinære jaktlovgivningen, med de rammene og begrensningene i blant annet virkemiddelbruken som ligger i denne.

Besøksforvaltning og implementering av merkevaren Norges Nasjonalparker

Stortinget har gjennom behandlingen av friluftsmeldingen bestemt at merkevaren *Norges nasjonalparker* skal implementeres. Dette blant annet for at verneområdene våre skal gis et felles uttrykk og framstå mer helhetlig.

All informasjon knyttet til ny merkevare legges fortløpende ut i [Designmanualen](#). Her fins lenker til samtlige veiledere og andre skriv tilknyttet merkevaren.

En av de nasjonale føringene er at alle informasjonstiltak som iverksettes skal være i henhold til merkevaren Norges nasjonalparker og være forankret i en besøksstrategi. Alle henvendelser knyttet til merkevare kan rettes til merkevare@miljodir.no.

Besøksstrategi

Alle nasjonalparker skal ha levert en besøksstrategi innen av utgangen til 2020 og arbeidet med besøksstrategi må komme i gang snarest. Arbeidet med besøksforvaltning i de enkelte verneområdene må tilpasses behov og verneområdets kompleksitet. Miljødirektoratet har laget en veileder for enkel besøksstrategi tilpasset verneområder med relativt lite besøk og få utfordringer knyttet til de besøkende.

Besøksstrategien regnes som en del av forvaltningsplanen og skal på lik linje med forvaltningsplan inn til Miljødirektoratet for faglig godkjenning. Den skal også ut på høring før endelig godkjenning. I tråd med nasjonale føringer vil det ikke bli tildelt midler til etablering av innfallsporter eller lignende tiltak uten en godkjent plan for besøksforvaltning. Eksempler på ferdige besøksstrategier og veiledningsmaterieell for besøksstrategier og innfallsporter finner dere i [Designmanualen](#).

Verneskiilt (tidligere kalt 'løveskiilt')

I mars 2017 inngikk direktoratet en rammeavtale med Grafika AS om levering av verneskiilt og underskiilt. Rammeavtalen er sendt fylkesmennene og verneområdestyrene og skal brukes av alle som skal kjøpe slike. Skiilstenger må anskaffes av den enkelte. Miljødirektoratet har laget et notat om oppsetting av verneskiilt, og skiilstenger er også omtalt i notatet:

<http://www.miljodirektoratet.no/Global/dokumenter/tema/for%20offentlig%20sektor/NOTAT%20FESTANORDNING%20VERNESKILT.pdf>

For bestilling av skiilt se Grafikas hjemmesider <https://www.grafika.no/verneskiilt>. Priser finnes i bilag 3 til avtalen.

Vi ber dere melde inn totalt behov for nye verneskiilt (inkluderer også underskiilt) i 2018. Innmelding gjøres i ESS, og det skal benyttes én linje der også antall skiilt/stenger tallfestes i merknadsfeltet.

Kartlegging og overvåking

Overvåking av bevaringsmål (evt. annen kartlegging/overvåking) som ønskes gjennomført av SNO, skal synliggjøres i vedlagte bestillingsskjema.

Nytt for i år er at post 1420.31 også kan brukes til nødvendige utredninger i forkant av tiltak, informasjonstiltak og skjøtsels- og tilretteleggingstiltak.

Behov for større kunnskapsinnhentinger som f.eks. sårbarhetskartlegginger, brukerundersøkelser, kartlegging av dyreliv o.l. meldes inn på post 21. Det er ikke behov for å melde det inn på post 31 i ESS i tillegg.

2. Innmeldinger av diverse andre behov

Bevaringsmål

Bevaringsmål som skal følges opp må legges inn i Fagsystem for verneområdeforvaltning (NatStat). NatStat er oppgradert (m.a. tilpasset til NiN2.1) og ryddet for ufullstendige/feilførte bevaringsmål. Forvaltningsmyndigheten oppfordres til å ta en nøye gjennomgang av bevaringsmålene som ligger inne i "nye" NatStat, og justere/endre, evt. slette uaktuelle mål. Alle bevaringsmål i NatStat SKAL overvåkes i samsvar med oppsatt overvåkningsfrekvens. Før nye bevaringsmål legges inn i NatStat, må rutiner for overvåking avtales med SNO, eventuelt med andre aktører. Bevaringsmål som er ufullstendige, feilførte, eller som ikke overvåkes i samsvar med angitt frekvens kan bli slettet. Overvåkningsapplikasjonen NatReg driftsettes samtidig med nye NatStat. Vi anbefaler at all overvåkning skjer ved hjelp av NatReg (for Android).

Miljødirektoratet forventer at følgende bevaringsmål planlegges for innlegging i NatStat i 2018:

1. Når nye forvaltningsplaner utarbeides, skal forvaltningsmyndigheten utarbeide bevaringsmål for det aktuelle verneområdet der dette er aktuelt.
2. Forvaltningsutfordringer (bevaringsmål) som er omtalt i eksisterende forvaltningsplaner, og som forvaltningsmyndigheten ønsker å følge opp gjennom tiltak/skjøtsel i 2018 eller 2019.
3. Øvrig tiltak/skjøtsel som forvaltningsmyndigheten ønsker å følge opp i 2018 eller 2019.
4. Bevaringsmål som bestilles av Miljødirektoratet, enten gjennom embetsoppdraget eller avtales med den enkelte forvaltningsmyndighet

Restaurering av myr og annen våtmark

Det ble i Statsbudsjettet for 2016 opprettet en egen budsjettpost (1420.38) for restaurering av myr og annen våtmark. Innmelding av behov for midler til restaureringstiltak over post 1420.38 skal fra og med bestillingen for 2018 gjøres fra egen inngang i ESS. Ytterligere informasjon om dette kommer før innmeldingen skal skje. Fristen for innmelding av potensielle restaureringsarealer (både innenfor og utenfor verneområder; i tråd med *Plan for restaurering av våtmark i Norge*) er også 10. januar 2018.

Sjøfuglovervåking

I 2015 laget Miljødirektoratet et utkast for overvåking av sjøfugl i verneområder. Målsettingen rettet seg spesifikt til hekkende sjøfugl. Året etter lanserte Miljødirektoratet et felles system i Artsobservasjoner (Miljodir_sjøfugl_verneomraader) for å registrere slike overvåkingsdata. Rammeverket for denne overvåkingen er ennå ikke bestemt, men Miljødirektoratet planlegger likevel å gjennomføre slik overvåking også i 2018.

Overvåkingen koordineres gjennom fylkesmannen som søker. Vi ber styrer som har behov for å følge opp sjøfuglovervåking i sine områder om å ta kontakt med sitt fylkesmannskontor for å be om involvering.

Ferdselstellere

Behov for elektroniske ferdselstellere meldes inn i ESS. Dette gjelder både de som ikke har og de som allerede har ferdselstellere tilgjengelig. Den totale etterspørselen avgjør om Miljødirektoratet må investere i nye tellere, eller om det er tilstrekkelig å rullere de omlag 120 tellerne vi har pr i dag. Miljødirektoratet mener det er viktig både ut fra hensynet til kostnader, kompetanse og personellressursen at tellerne eies og driftes av direktoratet. Dataene fra tellerne går inn i én og samme base, og kan dermed brukes både på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Tellere skal primært benyttes ved før- og etterundersøkelser ved større tilretteleggingstiltak, ved nødvendig kartlegging av ferdsel ved utarbeidelse av besøksstrategier, eller som del av overvåkingsprogrammer. Normalt er det tilstrekkelig med tellinger 1-2 sesonger, med eventuelle gjentakelser etter 8-10 år. Behov for feltmessig personalressurser fra SNO for oppsetting og drift, meldes inn i bestillingsskjemaet.

Marint søppel

Det er flere av verneområdestyrene som melder inn behov for opprydding av søppel. Dette kan i enkelte av områdene være en stor utgiftspost. Miljødirektoratet har en egen tilskuddspost (post 71) som omhandler marin forsøpling. Forvaltningsmyndigheten vil her kunne oppfordre frivillige og ideelle organisasjoner og stiftelser, private bedrifter, selvstendige kommunale og interkommunale

selskaper og samarbeidsorganer (som friluftsråd) til å søke (se egen post i ESS) for så å få til et samarbeid om rydding innenfor de kystnære verneområdene.

3. Innspill til prioriteringer og bestilling av personalressurser fra SNO-personell og deres tjenesteytere

Bestillingsmøtet mellom forvaltningsmyndigheten og SNO-L er en formalisert prosess for å sikre god dialog og forutsigbarhet med hensyn til prioritering av oppsynsinnsats og gjennomføring av tiltak i felt som SNO kan utføre. **Bestillingsmøte 1** avholdes i november/desember hvor rapport og erfaringer fra året som har gått gjennomgås. Både forvaltningsmyndighet og SNO bidrar med sine erfaringer og diskuterer utfordringer og behov for kommende år. Bestillingene sendes inn (se under) og etter at budsjettildelingen er gjennomført (februar/mars), gjennomføres **bestillingsmøte 2** hvor endelig prioritering av SNOs innsats avtales.

I forslag til statsbudsjett for 2018 står følgende under postbeskrivelsen av 1420.31 (utdrag):

"Behovet for, og prioriteringa av oppsynet i verneområda blir drøfta mellom forvaltningsstyresmakta i det enkelte verneområde og Statens naturoppsyn. Dei skal òg drøfte kva for tiltak i vedtekne forvaltnings- og skjøtselsplaner forvaltningsstyresmakta ønskjer at Statens naturoppsyn skal gjennomføre på deira vegne. Det er ein føresetnad at Statens naturoppsyn sine oppgåver og aktivitetar i verneområda vert samordna med tildelinga av midler til tiltak i verneområda slik at det blir ein effektiv bruk av dei samla ressursane til tiltak i verneområda".

SNO er selv ansvarlig for planlegging, prioriteringer og økonomi for gjennomføring og rapportering av tilsyns- og kontrolloppgaver (SNOs kjerneoppgaver). Det er likevel viktig at forvaltningsmyndigheten drøfter faglige utfordringer og tilsynsbehov med SNO og kommer med innspill til prioriteringer av tilsyn- og kontrollvirksomheten for kommende år.

Forvaltningsmyndighetene kan i tillegg ha behov for å få utført feltoppgaver som registreringsarbeid, overvåking, vedlikehold, tiltak i verneområder (informasjons-, restaurerings-, skjøtsels- eller tilretteleggingstiltak) og lignende. Bestilling av slike tiltak (bestillingsoppgaver) fra SNO-lokalt drøftes på bestillingsmøtet.

Bestillingsoppgavene sendes SNO (postmottak@miljodir.no) på vedlagte bestillingsskjema (se vedlegg 1). SNO lokalt vil avstemme disse oppgavene opp mot andre pålagte oppgaver, samt kapasitet og kompetanse for øvrig. SNO sitt deltidspersonell eller lokalt samarbeidende tjenesteytere (f. eks. fjellstyrer, Statskog Fjelltjenesten, Skjærgårdstjenesten) kan avtales å være feltaktøren i forhold til gjennomføring av bestillingsoppgaver.

Oppgaver knyttet til registrering og skjøtsel av kulturminner bør drøftes med regional kulturminnemyndighet før de meldes inn til SNO-lokalt, dette for å vurdere muligheten for å samkjøre ønskede tiltak.

Spørsmål omkring bestilling av oppgaver kan rettes til SNO-sentralt v/Randi Boe.

Nasjonale satsningsområder og prioriteringer av SNO-ressurser for 2018

Miljødirektoratet ønsker at SNO har høy fokus på restaurering av myr i 2018. Tiltak som får midler over 1420.38 til dette formålet vil derfor få høy prioritet.

Det er også bedt om å prioritere tiltak for å ivareta prioriterte arter som er i ferd med å forsvinne fra sine lokaliteter.

Av fremmede arter er det utpekt 10 arter Miljødirektoratet ønsker SNO skal registrere i Artsobservasjoner når de kommer over disse i sitt daglige virke. Dette bør også være av interesse for forvaltningsmyndigheten.

4. Elektronisk søknadssenter

Elektronisk søknadssenter (ESS) vil være klar for innmelding i løpet av uke 48. Innmeldte behov for tiltaksmidler skal meldes inn med netto beløp, det vil si uten merverdiavgift. Dette med bakgrunn i at Regjeringen fra og med 2015 innførte «nettoføringsordning for budsjettering og regnskapsføring av merverdiavgift i statsforvaltningen».

Den regnskapsmessige håndteringen ved bokføring av merverdiavgift, omtales i Rundskriv R-116 fra Finansdepartementet.

Dersom klimatiske forhold eller andre faktorer gjør at enkelttiltak kan og bør realiseres før det formelle tildelingstidspunktet, må tiltaket forhåndsklareres med Miljødirektoratet ved Line-Kristin Larsen (line-kristin.larsen@miljodir.no)

Forhåndsklareringen forutsetter at tiltaket er prioritert i bestillingen. De aktuelle tiltakene legges både inn med prioritering i ESS og formidles i form av e-post.

Frist for forvaltningsmyndigheten for innmelding i ESS er 10. januar 2018.

Elektronisk søknadssenter <https://soknadssenter.miljodirektoratet.no/>

5. Rapportering

Nasjonalpark- og verneområdestyrer skal rapportere mer-/mindreforbruk i forbindelse med Endelig årsrapport (EÅR, pr 31. des. 2018). Samtidig med EÅR skal det i 2018 rapporteres på enkelttiltak finansiert over post 1420.31 via Elektronisk Søknadssenter. Manglende rapportering kan få konsekvenser for neste års tildeling.

Planlagte tiltak som ikke blir realisert, og hvor det ikke er aktuelt å omdisponere til annet prioritert tiltak, må fortløpende rapporteres til Miljødirektoratet. Det vil da bli frigjort ledige tiltaksmidler som kan komme andre verneområder til gode.

Vedlegg

1. Skjema for innspill om ønsket SNO-ressurs
2. Strategi for bruk av tiltaksmidler 2015-2020

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Ivar Myklebust
avdelingsdirektør
naturavdelingen

Pål Prestrud
direktør
Statens Naturoppsyn

Arkivsaksnr: 2017/3249-0

Sakshandsamar: Astrid Bakke Haavik

Dato: 08.11.2017

Utval	Utvalssak	Møtedato
Folgefonna nasjonalparkstyre	25/17	27.11.2017

Søknad om midlar til drift av styret - Folgefonna nasjonalparkstyre 2017

Forslag til driftsbudsjett for 2018 er vist under. Styret melder inn budsjettforslaget til Fylkesmannen i Hordaland.

Søknad om midlar til drift av Folgefonna nasjonalparkstyre

Brev frå Miljødirektoratet datert 16.11.2017.

«Ved søknad om midler til drift av nasjonalparkstyret må det settes opp et budsjett som viser forventede utgifter til reise- og møtegodtgjøring for medlemmer av styrene, samt evt. reiseutgifter for medlemmer av rådgivende utvalg.

Ved søknad om midler til dekking av utgifter i forbindelse med utarbeiding av forvaltningsplaner, besøksstrategier og skjøtselsplaner, kan det søkes om midler til utgifter som nødvendige kartlegginger og medvirkningsprosesser (møter).

Det forutsettes at nasjonalpark-/verneområdestyrene og fylkesmennene setter opp forslag til budsjett i samarbeid. Fylkesmannen sender samlet budsjettforslag til Miljødirektoratet på vegne av alle styrene de fører regnskap for i eget fylke. Inntil styrene eventuelt har opprettet eget organisasjonsnummer og bankkonto tildeles pengene via fylkesmannen, men de disponeres i sin helhet av nasjonalpark-/verneområdestyrene.

*Forslag til budsjett til drift av styrer og ev. midler til forvaltningsplanarbeid for 2018, sendes Miljødirektoratet med **frist 12. januar 2018.**»*

Budsjett 2018

Driftsutgifter for utvala	
Møtegodtgjersle for Folgefonna nasjonalparkstyre	63 493
Reiseutgift Folgefonna nasjonalparkstyre	37 877
Møteutgift Folgefonna nasjonalparkstyre	40 000
Sum Folgefonna nasjonalparkstyre	141 370
Reiseutgifter for rådgjevande utval	6 000
Møtekostnader rådgjevande utval	5 000
Sum Rådgjevande utval	11 000
Sum driftsutgifter	152 370
Budsjett besøksstrategi	
Brukarundersøking	65 000
Etterundersøking	200 000
Informasjons- og dialogmøter i samband med besøksstrategi	25 000
	290 000
Berekna kostnadar	442 370

Budsjett 2017

	Tekst	
D	Driftsutgifter for utvala	
D	Møtegodtgjersle for Folgefonna nasjonalparkstyre	
D	Reiseutgift Folgefonna nasjonalparkstyre	
D	Møteutgift Folgefonna nasjonalparkstyre	
	Sum Folgefonna nasjonalparkstyre	
D	Reiseutgifter for rådgivende utval	
D	Møtekostnader rådgjevande utval	
	Sum Rådgjevande utval	
E	Utgifter i samband med forvaltningsplan, besøksstrategi og skjøtselsplanar	
	Kunnskapsinnhenting besøksstrategi	
	Informasjons- og dialogmøter i samband med besøksstrategi	
	Berekna kostnadar	

Estimering av utgifter til møtegodtgjersle 2017 for Folgefo

Skisse til møteplan

Møtedato	Type
xx.03.2017	Styremøte
xx.06.2017	Styremøte
xx.09.2017	Styremøte m/synfar
xx.11.2017	Styremøte
	Tapt arbeidsfortene
SUM møtegodtgjersle 2017	

Kjøre-/reisegodtgjørelse

Estimering av utgifter til reise-/kjøregodtgjørelse, føresetnadar:

1. Regner med et gj. snitt på kr. 500 pr. person for Stølsheimen
2. Reknar med 6 styremedlemmer pr. møte (4 møte)

SUM reiseutgift 2017

Leie av lokaler, overnatting, samt servering under styremøtene

3 ordinære møte (møterom, lunsj, kaffe/te med meir)

Nasjonalparkkonferanse 2 dager + overnatting, middag, lunsj med mer. For styret (3 stk

1 stk kombinerte styremøte med synfaring inkl, lunsj, middag, overnatting

SUM møteutgift 2017

Totale utgifter i samband med møter i Folgefonna nasjonalparkstyre 2017

Budsjett 2017	Merknader
60 256	sjå eige oppsett
12 000	sjå eige oppsett
55 000	sjå eige oppsett
127 256	
6 000	1 møte, 12 repr, 500 per repr
10 000	1 møte
16 000	
143 256	
40 000	
25 000	
65 000	
208 256	

onna nasjonalparkstyre

Møtegodtgjersle

Sats leiar (kr/t)	567
Sats øvrige (kr/t)	429

Tal timar	Tal deltakarar	Timebruk leiar	Kostnad leier
4		6 4 *	2 268
3		6 3	1 701
6		6 6 *	3 402
3		6 3 *	1 701

este

6 500 4

e:

⟨)

---

7 (estimerte utgifter med ein viss grad av skjønn)

---

x

Timeforbruk

* = inkl. like lang tid til førebuing
som møtets varighet

Timebruk øvrige (t)	Kostnad øvrig	SUM møte	Kommentar
24	10 296	12 564	Fordeling av midlar/tiltak
18	7 722	9 423	
36	15 444	18 846	Styremøte/synfaring og overnatting
18	7 722	9 423	Bestillingsdialog
		10 000	
		60 256	
		12 000	
		12 000	
		10 000	
		15 000	

30 000

55 000

127 256

Budsjett 2018

Tekst	Budsjett 2018	Merknader
Driftsutgifter for utvala		
Møtegodtgjersle for Folgefonna nasjonalparkstyre	63 493	sjå eige oppsett
Reiseutgift Folgefonna nasjonalparkstyre	37 877	sjå eige oppsett
Møteutgift Folgefonna nasjonalparkstyre	40 000	sjå eige oppsett
Sum Folgefonna nasjonalparkstyre	141 370	
Reiseutgifter for rådgivende utval	6 000	1 møte, 12 repr, 500,- per repr
Møtekostnader rådgjevande utval	5 000	1 møte
Sum Rådgjevande utval	11 000	
Sum driftsutgifter	152 370	
Utgifter i samband med forvaltingsplan, besøksstrategi og skjøtsels		
Brakarundersøking	65 000	
Etterundersøking	200 000	
Informasjons- og dialogmøter i samband med besøksstrategi	25 000	
	290 000	
Berekna kostnader	442 370	

Estimering av utgifter til møtegodtgjersle 2018 for Folgefonna nasjonalpa

utvalgsgodtgjering
Leder:
Øvrige medlemme

Skisse til møteplan

Møtedato	Type	Tal timar	Tal deltakarar	Timebruk leiar
xx.03.2018	Styremøte	3	6	4
xx.06.2018	Styremøte	4	6	3
xx.09.2018	Styremøte m/synfaring	6	6	6
xx.11.2018	Styremøte	4	6	3
	Tapt arbeidsforteneste			
SUM møtegodtgjersle 2018				

Køyre-/reisegodtgjersle

Basert på køyreavstand frå rådhus/heimstad til Rosendal 6 1 578

SUM reiseutgift 2018

Leige av lokalar, overnatting, samt servering under styremøtene:

3 ordinære møte (møterom, lunsj, kaffe/te med meir)

Nasjonalparkkonferanse 2 dagar + overnatting, middag, lunsj med meir. For styret (3 stk)

1 stk kombinerte styremøte med synfaring inkl, lunsj, middag, overnatting

SUM møteutgift 2018

Estimerte utgifter i samband med møte i Folgefonna nasjonalparkstyre 2018

Grunnlag for køyregodtgjersle

Sats for 2017	4,1	Per km		
	t/r		Køyring per møte x4 møte	
Rosendal-Jondal	53	106	435	
Rosendal - Odda	45	90	369	
Rosendal - Kinsarvik	87	173	711	
Rosendal - Etne	62	124	508	
Rosendal - Bondhus	26	52	213	
Rosendal - Ænes	16	32	131	
Gjennomsnitt		96	395	1578

dvs. 1578 kroner i

planar

---

arkstyre

gj fra 1. januar 2017:

581

er:

439

Timeforbruk

* = inkl. like lang tid til førebuing
som møtets varighet

	Kostnad leier (kr)	Timebruk øvrige (t)	Kostnad øvrige (kr)	SUM møte
*	1 743	18	7 902	9 645
*	1 743	24	10 536	12 279
*	3 486	36	15 804	19 290
*	1 743	24	10 536	12 279
				10 000
				63 493

4	37 877
	37 877

---

	5 000
	15 000
	20 000
	40 000

---

i løyregodtgjersle til kvart av styremedlemma

X

Kommentar

Fordeling av midlar/tiltak

Styremøte/synfaring og overnatting

Bestillingsdialog

Laust estimat

Arkivsaksnr: 2017/3249-0

Sakshandsamar: Astrid Bakke Haavik

Dato: 14.11.2017

Utval	Utvalssak	Møtedato
Folgefonna nasjonalparkstyre	26/17	27.11.2017

Møteplan 2018 - Folgefonna nasjonalparkstyre 2017

Forslag til møteplan

15. februar	Planlegging av tiltak
15. mai	
15. september	Møte og synfaring
1. desember	Bestillingsmøte

DS 24/17 Delegert vedtak - Folgefonna nasjonalpark - Bruk av helikopter til transport av materialer og verktøy - Bu/stølshus i Lundal

DS 25/17 Delegert vedtak - Motorferdsel med helikopter i samband med ombygging av stølshus - Vierdal - Folgefonna nasjonalpark

DS 26/17 Delegert vedtak - Folgefonna Nasjonalpark - Kvinnherad - Helikoptertransport til Fonnabu og Breidablikk turisthytter

DS 27/17 Framlegg - Folgefonna Nasjonalpark - Buerdalen - Godkjenning av tiltak fra Buer til Buarbreen

DS 28/17 Delegert vedtak - Kvinnherad - Landingsløyve for helikopter - Bondhusdalen landskapsvernområde - Folgefonna Opp

DS 29/17 Delegert vedtak - Motorferdsel med helikopter i Folgefonna og Buer - forskning - Norges geologiske undersøkelser

DS 30/17 Delegert vedtak - Søknad om motorferdsel for befarng i samband med filminnspilling - Bondhusdalen landskapsvernområde - Folgefonna nasjonalparkstyre

DS 31/17 Framlegg til AU - Søknad om å køyre med bil til Bondhusvatnet - Bondhusdalen landskapsvernområde - Møteplassen Aksen

DS 32/17 Løyve - Folgefonna nasjonalpark - Holmaskjer - Motorferdsel - Helikopterløyve - Odda Ullensvang turlag